

Rahandusministri määruse „Maksu- ja Tolliameti e-teenuse keskkonnas elektroonilise asjaajamise tingimused ja kord, automaatselt antavate haldusaktide ja dokumentide loetelu ning riigi-, valla- ja linnaasutuste poolt elektrooniliselt esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekiri“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Maksukorralduse seaduse (edaspidi MKS) ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega muudeti 2019. aasta 1. jaanuarist MKS § 45¹ volitusnormi sõnastust. MKS § 45¹ ja § 63 lõike 4 alusel antud rahandusministri 19. detsembri 2002. a määrus nr 149 „Maksuhaldurile elektroonilisel teel esitatavate dokumentide vormingu- ja allkirjanõuded ning muud elektroonilisele teabevahetusele esitatavad nõuded maksumenetluses ja riigi-, valla- ning linnaasutuste poolt elektroonilisel teel esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekiri“ sisaldab lisaks maksuhaldurile elektrooniliselt esitatavate dokumentide vormingunõuetele ka e-maksuameti keskkonna kasutamise tingimusi ning riigi-, valla- ja linnaasutuste poolt elektroonilisel teel esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekirja. MKS §-s 45¹ sätestatud volitusnormi lauseosast „muud maksumenetluses elektroonilisele teabevahetusele esitatavad nõuded“ tulenevalt võib valdkonna eest vastutav minister määrusega kehtestada lisaks maksuhaldurile elektrooniliselt esitatavate dokumentide vormingunõuetele ka muid elektroonilisele teabevahetusele esitatavaid nõudeid. Seetõttu on volitusnorm sõnastatud nii, et selguks täpsemalt selle ulatus.

Muudatuse kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega Maksu- ja Tolliameti (edaspidi MTA) e-teenuse keskkonnas elektroonilise asjaajamise tingimused ja korra. Kehtiva määruse struktuur ei vasta enam hea õigusloome ja normitehnika eeskirjas sätestatud nõuetele ning ka määruses kasutatud terminoloogia vajab ajakohastamist, mistõttu on koostatud uue määruse eelnõu.

Määruse eelnõus on arvestatud MKS §-ga 46², mille lõike 4 alusel on riiklikul maksuhalduril õigus koostada valdkonna eest rahandusministri määruses sätestatud loetelus nimetatud automatiseeritud andmete töötlemisel põhinevaid haldusakte ja muid dokumente.

Rahandusministri 19. detsembri 2002. a määrus nr 149 „Maksuhaldurile elektroonilisel teel esitatavate dokumentide vormingu- ja allkirjanõuded ning muud elektroonilisele teabevahetusele esitatavad nõuded maksumenetluses ja riigi-, valla- ning linnaasutuste poolt elektroonilisel teel esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekiri“ tunnistatakse kehtetuks ning kehtestatakse uue redaktsioonina „Maksu- ja Tolliameti e-teenuse keskkonnas elektroonilise asjaajamise tingimused ja kord, automaatselt antavate haldusaktide ja dokumentide loetelu ning riigi-, valla- ja linnaasutuste poolt elektrooniliselt esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekiri“.

Sisulised muudatused kehtiva määrusega võrreldes on järgmised:

- MTA ja e-teenuse keskkonna kasutaja vahel ei sõlmita edaspidi enam kasutamise lepingut ning kehtivad lepingud lõpetatakse;
- uue e-teenuse keskkonna kasutamise õigused ja kohustused tulenevad määrusest ning teistest Eesti Vabariigi õigusaktidest;
- kõik isiku identifitseerimise vahendid, mis võimaldavad MTA e-teenuse keskkonda siseneda ja seda kasutada, loetletakse määruses;
- autentimise viisina kaob võimalus kasutada MTA paroolikaarti.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialistid Anneli Valgma (telefon 611 3289, e-post anneli.valgma@fin.ee) ja Taavi Juul (telefon 611 3219, taavi.juul@fin.ee) koostöös Maksu- ja Tolliameti järgmiste ametnikega: juriidilise osakonna õigusloome valdkonna juht Tanel Ruusmaa (telefon 676 1468, e-post tanel.ruusmaa@emta.ee), juriidilise osakonna õigusloome valdkonna juristidega Anton Heifets (telefon 676 1651, e-post anton.heifets@emta.ee) ja Kaspar Ojasalu (telefon 676 1662, e-post kaspar.ojasalu@emta.ee).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Virge Aasa (telefon 611 3549, e-post virge.aasa@fin.ee). Eelnõu toimetab keeleliselt keeleteoimetaja Sirje Lilover (telefon 611 3638, e-post sirje.lilover@fin.ee).

1.3. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on tagada määruse vastavus MKS-i muudatustega, millega täpsustati MKS § 45¹ volitusnormi. Arvesse on võetud MTA e-teenuste keskkonna „e-maksuamet/e-toll“ uuendustest ning nendega kaasnenud tehnilistest arengutest tingitud määruse kaasajastamise vajadusi. Seetõttu on kaasajastatud kehtiva määrusega võrreldes määruse struktuuri ning uuendatud kasutusel olevat terminoloogiat. Eelnõu kohaselt asendatakse määrus terviktekstina.

1.4. Märkused

Määrus arvestab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.08.2014, lk 73–114) (edaspidi *eIDAS määrus*) alusel vastastikku tunnustatud e-identimise vahendite nõuetega.

Eelnõuga tehtavad muudatused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusega nr 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiiv 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 119, 04.05.2016, lk 1–88) (edaspidi *isikuandmete kaitse üldmäärus*).¹

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse § 1 sätestab määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse MTA e-teenuse keskkonnas elektroonilise asjaajamise tingimused ja kord, automaatselt antavate haldusaktide ja dokumentide loetelu ning riigi-, valla- ja linnaasutuste poolt elektrooniliselt esitatavate deklaratsioonide ja muude dokumentide nimekiri.

Määruse § 2 reguleerib kasutaja sisenemist MTA e-teenuse keskkonda.

Lõige 1 sätestab MTA e-teenuse keskkonda sisenemiseks nõude tuvastada autentimise teel e-teenuse keskkonda kasutada sooviv füüsiline isik. See tähendab seda, et füüsilist isikut tuvastamata ei saa ka juriidilise isiku rollis e-teenuse keskkonda siseneda. Mõisteid „autentimine“ ja „e-identimine“ kasutatakse eIDAS määruse tähenduses. eIDAS määruse artikli 3 kohaselt on autentimine elektrooniline protsess, mis võimaldab füüsilise või juriidilise isiku e-identimist või elektrooniliste andmete päritolu ja tervikluse kinnitamist ning e-

¹ Kättesaadav internetivõrgus: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=ET>

identimine on protsess, mille käigus kasutatakse elektroonilisi isikutuvastusandmeid, mis tähistavad üheselt füüsilist või juriidilist isikut või juriidilist isikut esindavat füüsilist isikut.

Lõige 2 sätestab, milliste vahenditega on edaspidi võimalik MTA e-teenuse keskkonda siseneda. Eelnõuga on loobutud seni kasutusel olnud paroolikaartist. Paroolikaart ei ole enam piisavalt turvaline ja ajakohane vahend, ega vasta enam tänapäevasele turvastandardile. Sellest loobumise eesmärk on tõsta MTA e-teenuse keskkonna turvalisust.

Lõige 3 täiendab lõike 2 loendit e-teenuse keskkonda sisenemise viisiga, mida tuntakse mõiste „pangalink“ nime all. E-teenuse keskkonda sisenemine ja autentimine toimub MTA-ga lepingu sõlminud isiku (nt krediitdiasutuse) tehnilise lahenduse vahendusel. Lõike sõnastus on olemuslikult üle võetud kehtetuks tunnistatava määruse § 6 lõikest 4.

Lõige 4 sätestab eelduse, et toiminguid e-teenuse keskkonnas teeb ja nende eest vastutab see füüsiline isik, kes on end e-teenuste keskkonda sisenemisel autentinud. Kui kasutaja jättis oma e-teenuse keskkonna sessiooni teisele inimesele kättesaadavaks, toimus identiteedivargus või leidis aset olukord, kus tegelik füüsiline isik erineb sellest, kelle nimel on süsteemi sisenatud, on MTA-l siiski alus eeldada, et süsteemi kasutas autenditud isik. Sellisel juhul ei pea ka MTA vastupidist tõendama.

Määruse § 3 esimene lõige reguleerib olukorda, kui e-teenuse keskkonna kasutaja kasutab keskkonda teise isiku nimel tema eest. Selleks peab tal olema esindusõigus. Kui MTA ei ole esindusõiguse olemasolust teadlik, vastava volituse olemasolu ei nähtu ka mõne õiguslikku tähendust omava andmekogu kaudu (nt äriregister), siis tuleb kasutajal oma esindusõiguse olemasolu MTA-le tõendada lähtuvalt tsiviilseadustiku üldosa seaduses sätestatud regulatsioonist.

E-teenuse keskkonnas viibimise sessiooni ajaks saab valida ainult ühe esindatava, keda esindatakse (nt füüsiline isik ennast või juriidilise isiku esindajana seda juriidilist isikut).

Teine lõige reguleerib olukorda, mil isikutel on ühine esindusõigus tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 34 lõike 2 tähenduses. Selle olukorra reguleerimine on vajalik, kuna MTA e-teenuse keskkonna funktsionaalsus ei võimalda tehniliselt ühist esindust rakendada. Vastava funktsionaalsuse välja arendamine oleks ebaproportsionaalselt kulukas. Seetõttu peavad ühist esindusõigust omavad isikud valima vähemalt ühe esindaja, kes saab iseseisvalt e-teenuse keskkonnas toiminguid teha. Kui esindajad ei soovi määratleda ühte konkreetset esindajat e-teenuse keskkonna kasutajaks, tuleb neil valida alternatiivne viis MTA-ga suhtlemiseks.

Kolmas lõige sätestab e-teenuse keskkonna kasutaja kohustuse teada anda esindaja esindusõiguse lõppemisest. Säte on vajalik selleks, et vältida võimalikke kuritarvitusi esindusõiguseta jäänud isikute poolt olukordades, mil MTA esindusõiguse lõppemisest teadlik ei ole.

Määruse § 4 lõige 1 sätestab e-teenuse keskkonna sessiooni katkemise kui arvutisüsteem ei tuvasta kasutaja aktiivsust 15 minuti jooksul. Sessiooni jätkamiseks tuleb kasutajal e-teenuse keskkonda taas siseneda. Vastavat meetet kasutatakse turvakaalutlustel.

Lõige 2 kohustab e-teenuse keskkonna kasutajat e-identimisvahendi ohtu sattumise korral MTA-t sellest teavitama. Määruse kontekstis ei ole piiratud suhtluskanali valik. Isik on vaba

valima, millist teavituse vormi kasutada. Vastavalt olukorrale võib vajalik olla isikusamasuse tuvastamine.

Lõige 3 sätestab, kuidas toimib MTA turvariski avastamisel või kasutajalt teavituse saamisel e-identimisvahendi kompromiteeritusest. Sellisel juhul MTA blokeerib sissepääsu e-teenuse keskkonda ning taasavab selle vajalikke volitusi omava kasutaja pöördumise peale.

Lõige 4 sätestab MTA-le tähtjad reageerimiseks e-teenuse keskkonna kasutaja taotlusele.

Lõige 5 annab MTA-le õiguse e-teenuse keskkonna kasutaja toiminguid e-teenuse keskkonnas logida.

Lõige 6 on üle võetud kehtetuks tunnistatava määruse § 6 lõikest 5. Norm piirab MTA vastutust vääramatu jõu korral.

Määruse § 5 reguleerib MTA e-teenuse keskkonna ning juriidilise isiku infosüsteemi vahelist andmevahetust masin-masin liideseega. Teenuse avamiseks tuleb juriidilisel isikul pöörduda MTA poole e-posti aadressil emta@emta.ee ning esitada teenuse avamise taotlus. Teenuse avamise taotluses peab olema märgitud teenuse kasutaja nimi ja registrikood; teenuse nimi, mida soovitakse kasutada; teenuse kasutaja alamsüsteem, mis hakkab teenust kasutama; masin-masin liidese keskkond (arendus-, test- või tootekeskond), milles soovitakse teenust kasutada.

Infotehnoloogiline võimekus tähendab, et teenust kasutada sooviv ettevõtte ja/või turvaserveri teenuse pakkuja peab vastama kõigile nõuetele, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 23. septembri 2016. a määrusega nr 105 „Infosüsteemide andmevahetuskiht“. Samuti peab alati olema võimalik tuvastada füüsilist isikut (autentimise kaudu), kes MTA-le masin-masin liidese vahendusel juriidilise isiku nimel andmeid edastab. Andmete saatmiseks masin-masin liidese kaudu annab juriidilise isiku esindaja turvaserveri omanikule volituse andmete saatmiseks masin-masin liidese kaudu. Füüsilisel isikul, kes andmesaatja nimel masin-masin liidese kaudu andmeid saadab, peab olema volitus selles rakenduses andmeid esitada.

Määruse § 6 reguleerib andmete hankimise viisi, milleks on MTA-le ligipääsu võimaldamine kasutaja infosüsteemile. Seni on sätet kasutatud tollivaldkonnas, näiteks raudteel kasutatava kaubaveo saatelehe e-SMGS tollile esitamisel. Säte on üle võetud kehtetuks tunnistatava määruse §-st 23³. Uues redaktsioonis on andmete adressaadina „toll“ asendatud „Maksu- ja Tolliametiga“, kuivõrd taoline andmevahetus võib toimuda ka muus suhtluses, kui tollivaldkonnas. Seetõttu on eemaldatud andmeedastuse eelduste hulgast ka viide tollialastele õigusaktidele. Sedalaadi andmevahetus saab toimuda vaid poolte (MTA ja andmeandja) kokkuleppel. MTA poolt andmetele ligipääsu ulatuse (st millistele andmetele MTA ligi pääseb) ja viisi (nt kasutajaõigused arvutivõrgus, füüsiline ligipääs arvutiterminalile, süsteemide vaheline liidestus vms) määrab infosüsteemi omanik. Juurdepääs isiku infosüsteemi tagatakse MTA-le vastavate kasutajaõiguste andmisega ning andmete kasutamise eesmärk ei erine MTA infosüsteemi kaudu esitatud andmetega/deklaratsioonidega võrreldes. Andmete transportimine MTA infosüsteemidesse ei ole vajalik, kui andmeid kasutatakse näiteks järelevalve teostamise, riskianalüüsi teostamise või siis andmete ja kauba omavahelise vastavuse kontrollimise eesmärgil. Siiski, kui isiku poolt tema enda infosüsteemis kättesaadavaks tehtud andmete põhjal on vajalik MTA süsteemsete vahenditega riskianalüüsi teostamine, ei ole välistatud vajadus andmete transportimiseks (alla laadimiseks) MTA andmebaasi, mis omakorda eeldab vastavat MTA tehnilist võimekust.

Üheks potentsiaalselt suure nõudlusega valdkonnaks, kus võib tekkida isiku huvi andmete kättesaadavaks tegemiseks enda infosüsteemis, on tollideklaratsiooni lisadokumendid. Tollideklaratsiooni koostamise aluseks olevaid lisadokumente ei pea esitama tollile kohe koos deklaratsiooniga, vaid need peavad olema deklarandi valduses ning tollile kättesaadavad (liidu tolliseadustiku artikli 163 lõige 1). Lisadokumendid tuleb tollile esitada siis, kui toll soovib tollideklaratsioonil olevate andmete õigsust kontrollida. Võttes arvesse asjaolu, et paljud dokumendid koostatakse juba täna või lähitulevikus elektroonselt, on kõikidele osapooltele vähem koormavam, kui vajalikud dokumendid ja andmed on tollile vahetult kättesaadavad otse isiku oma infosüsteemist.

Määruse § 7 sisu on üle võetud kehtetuks tunnistatava määruse §-st 7. Paragrahv sätestab põhimõtte, et MTA-le edastatav dokument peab olema vormingus, mida MTA on suuteline töötlemas. MTA avaldab temale vastuvõetavad vormingud ja standardid oma veebileheküljel. Norm puudutab eelkõige infosüsteemide arendajaid, kes nt raamatupidamisprogrammide väljatöötamisel ja arendamisel teavad arvestada MTA IT süsteemidega.

Määruse §-s 8 on üle võetud kehtiva määruse § 7¹, mis sisaldab loetelu haldusaktidest ja dokumentidest, mida riiklike maksude maksuhalduril on õigus anda automaatse haldusakti ja dokumendina MKS § 46² tähenduses.

Automaatsete dokumentide andmine on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega. Nimetatud määruse artikkel 22 lõige 1 sätestab, et andmesubjektil on õigus, et tema kohta ei võetaks otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilianalüüsil, mis toob kaasa teda puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju. Sama artikli lõike 2 punktid b ja c sätestavad, et lõiget 1 ei kohaldata, kui otsus on lubatud vastutava töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega, milles on sätestatud ka asjakohased meetmed andmesubjekti õiguste ja vabaduste ning õigustatud huvide kaitsmiseks, või kui otsus põhineb andmesubjekti selgesõnalisel nõusolekul. Vastavalt sama artikli lõikele 3 peab andmete töötleja rakendama lõike 2 punktides a ja c osundatud juhtudel asjakohaseid meetmeid, et kaitsta andmesubjekti õigusi ja vabadusi ning õigustatud huve, vähemalt õigust otsesele isiklikule kontaktile vastutava töötlejaga, et vältida oma seisukohta ja vaidlustada otsus. Kuna siseriiklikus õiguses on automatiseeritud haldusaktide ja dokumentide koostamine tagatud piisavate õiguskaitsvate võimalustega, on automatiseeritud töötlusel põhineva otsuse koostamine maksuhalduri poolt lubatud. Automaatsete otsuste koostamiseks peavad olema selgepiirilised kriteeriumid ning maksumaksja õigused samaväärselt kaitstud võrreldes tavapärase menetlusega.

Dokumentide automatiseeritud koostamine on kooskõlas PS §-st 14 tuleneva hea halduse põhimõttega. Loetelus nimetatud dokumente on võimalik koostada eelkõige vaid juhtudel, mil maksuhalduril on olemas piisavalt andmeid otsuse või toimingute tegemiseks, kaalutlusruum on piiritletud ning maksukohustuslase jaoks on saabuv tagajärg ettenähtav ja seadus võimaldab ka vajadusel oma seisukohtade esitamise. Automatiseerituna ei ole võimalik koostada selliseid haldusakte või dokumente, mille tegemisel on maksuhalduril suurem ärakuulamis- ja põhjendamiskohustus. Näiteks ei saa automatiseeritud töötlusel põhineva otsusena koostada maksuotsust ega vastutusotsust.

Maksukohustuslasel on võimalik oma õigusi kaitsta samaväärselt tavapärase olukorraga, mil dokumendi koostajaks on ametnik. Tulenevalt MKS § 137 lõikest 1 on maksukohustuslasel või muul menetlusosalisel, kes leiab, et maksuhalduri haldusaktiga on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, õigus nõuda maksuhaldurilt vaidemenetluses selle haldusakti kehtetuks

tunnistamist, muutmist või uue haldusakti andmist. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt on menetlusosalisel õigus vaidlustada ka maksuhalduri toiminguid. Maksukohustuslasel, kelle õigusi on rikutud, on õigus pöörduda halduskohtu poole kaebusega halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Maksuhalduril säilib kaalutusõigus, kas anda automaatne haldusakt või koostab selle dokumendi ametnik.

Automatiseeritult on piiratud ja kindlaksmääratud tingimustel võimalik anda näiteks ka maksuvõla tasumise ajatamise otsuseid. Automaatse ajatamise otsuse andmise tingimused ja korra sätestab rahandusminister MKS § 111 lg 6 alusel antud määruses.²

Maksuhalduri e-teenuste keskkonnas on võimalik automaatse dokumendina vormistada lisaks näiteks tõendit maksuvõla puudumise või selle olemasolu kohta, samuti keskmise töötasu tõendit ehitusettevõtjatele.³

Määruse § 9 sätestab riigi-, valla- või linnaasutuse nende dokumentide nimekirja, mis tuleb MTA-le esitada e-teenuse keskkonnas. Võrreldes kehtetuks tunnistatava määrusega on regulatsioon selles osas jäänud samaks.

Määruse § 10 kohustab riigi-, valla- ja linnaasutusi teavitama Maksu- ja Tolliametit e-teenuse keskkonna veebipõhiste rakenduste kasutamise võimaluste tekkimisest, muutumisest või lõppemisest. Norm on keeleliselt viidud kooskõlla määruse uue terminoloogiaga. Kohustuste ulatust ega tähtaegu ei ole võrreldes kehtiva regulatsiooniga muudetud.

Määruse § 11 sätestab MTA e-teenuse keskkonna kasutamise üleminekusätted. E-maksuameti kasutajalt ei eelda e-teenuste keskkonna kasutamise korra muudatus uusi tegevusi. Maksuhaldur lõpetab ise senised „e-maksuameti/e-tolli“ kasutamise lepingud. Sellekohane teade saadetakse isikule 30 kalendripäeva enne lepingute lõpetamist. Kuna uut lepingut e-teenuse keskkonna kasutamiseks ei sõlmita, jätkub maksuhalduri elektroonilise keskkonna kasutamine rahandusministri määrusega kehtestatud korra alusel.

Määruse §-ga 12 tunnistatakse senine rahandusministri määrus kehtetuks.

Määruse §-ga 13 sätestatakse uue e-teenuste kasutamise korra jõustumiseks 2019. aasta 1. aprill. Sellest ajast võtab Maksu- ja Tolliamet kasutusele ka uuendatud elektroonilise asjaajamise keskkonna.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on kooskõlas Euroopa Liidu õigusest tulenevate isikuandmete kaitse üldpõhimõtetega.

4. Määruse mõjud

4.1. MTA ja MTA e-teenuse keskkonna kasutaja vahel ei sõlmita enam autentimislepingut. E-identimise vahendid, millega isik saab e-teenuse keskkonda siseneda, on määrukses loetletud. Kasutusest kaob senine MTA paroolikaardiga autentimisviis.

² Rahandusministri 30. aprilli 2002. a määrus nr 60 „Riiklike maksude maksuvõla tasumise ajatamise kord“.

³ <https://www.emta.ee/et/ariklient/maksukorraldus-maksude-tasumine/toendite-taotlemine-arikliendile>

Mõju sihtrühm

Meede puudutab kõiki MTA e-teenuse keskkonna kasutajaid, nii füüsilisi kui juriidilisi isikuid. Meede puudutab kõiki riigiasutusi.

Mõju ulatus

Mõju väljub MTA e-teenuse keskkonda pääsemise viiside muutumises. Lisanduvad Smart-ID ja muud eIDAS määrusega sätestatud võimalused. Samas kaob võimalus kasutada MTA paroolikaarti. Mõju ei ole suur, kuna olukord, kus Eesti riigiga suhtlejal ei ole ühtegi määruses loetletud e-identimisvahendit (sh ID-kaarti), on tänapäeval pigem erandlik. ID kaardi olemasolu on Eesti kodanike jaoks kohustuslik, tänu millele Eesti maksumaksjate jaoks on mõju ulatus vähene. E-kanalite kaudu riigiga suhtlemine on küll kohustuslik, kuid säilib ka võimalus andmete esitamiseks paberkanalil, kui seadusega otsesõnu ei ole sätestatud teisiti.

Mõju avaldumise sagedus

Mõju avaldub ühekordselt isikutele, kes muudatuse tulemusel peaksid taotlema endale uue sobiva e-identimisvahendi.

Ebasoovitavate mõjude risk

Muudatus võib negatiivselt mõjutada MTA e-teenuse keskkonna kasutajaid, kes ainsa sisenemise vahendina kasutasid MTA paroolikaarti ega hangi määruse kehtima hakkamise ajaks muud e-identimisvahendit. Nendele oleks sel juhul ligipääs MTA e-teenuse keskkonda takistatud. 2017. aastal oli paroolikaardiga MTA e-teenuse keskkonda „e-maksuamet/e-toll“ sisenejaid 3300. Ebasoovitavat mõju on kavas maandada muudatustest kasutajaid ette teavitades lisaks avalikele teadaannetele.

4.2. MTA ja MTA e-teenuse keskkonna kasutaja vahel ei ole enam e-teenuse keskkonna kasutamise lepingut, milles oleks kajastatud poolte õigused ja kohustused. Poolte õigused ja kohustused tulenevad õigusaktidest.

Mõju sihtrühm

Meede puudutab seniseid MTA e-teenuse keskkonna kasutamislepingute osapooli. Määruse koostamise hetkel oli kehtivaid e-maksuameti kasutamislepinguid 1 348 376. Lepingud lõpetatakse määruse § 6 lõike 1 punkti 5 alusel, teatades sellest e-teenuse kasutajale kuu aega ette.

Mõju ulatus

E-teenuse keskkonna kasutamist, sh kasutaja õigusi ja kohustusi ei reguleeri enam tema ja MTA vaheline leping, vaid Eesti Vabariigi õigusaktid, k.a rahandusministri määrus. Mõju ei ole suur, kuivõrd suuri sisulisi muudatusi võrreldes varasemaga ei planeerita. Muutub MTA ja e-teenuse keskkonna kasutaja õigussuhte vorm, mis ei toimu enam riikliku teenuse kasutamine lepingu alusel, vaid on üks seadusest tulenev võimalik suhtlusviisidest isiku ja maksuhalduri vahel. Poolte õigusi ja kohustusi reguleerivad MKS ja muud õigusaktid. E-teenuse keskkonna kasutamisega seotud õigustest ja kohustustest ülevaate tagamiseks kuvab MTA e-teenuse keskkonna kasutajale keskkonda sisenemisel informatiivse teksti ülevaatega aktuaalsetest asjassepuutuvatest õigusnormidest, eelkõige käesolevast määrusest.

Mõju avaldumise sagedus

Mõju avaldub ühekordselt – seni kehtinud lepingu lõppemisel. Kuna uut lepingut ei sõlmita, siis ei takista õigussuhte vormi muutus e-teenuse keskkonna kasutamist.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei ole tuvastatud.

4.3. Automaatsete otsuste ja dokumentide nimekirja sätestamise mõju hinnang on esitatud rahandusministri määruse eelnõu seletuskirjas⁴, millega nimekiri kehtestati.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega seotud tegevused on:

- lõpetada MTA e-teenuse keskkonna kasutamise lepingud ja autentimislepingud;
- arendada asjassepuutuvatest õigusnormidest informatiivse teksti kuvamise vaade;
- eemaldada autentimise viiside hulgast MTA paroolikaart;
- lisada uued autentimise viisid e-identimise vahenditega Smart-ID ja eIDAS.
- arendada võimalus juriidilise isiku esindajatel valida ühise esindusõiguse korral endi hulgast esindaja e-teenuse keskkonnas.

Vajalike tegevuste kulud on ligikaudu 94 000 eurot, milleks on katteallikad MTA eelarvesse jooksvalt planeeritud. Tegevusi rahastatakse Euroopa Liidu struktuurifondidest. Struktuurifondidest raha väljamaksmine toimub siis, kui arendused valmivad ja tööd üle antud. Määruse rakendamisega otsest rahalist tulu riigile ei kaasne. Smart-ID kasutamisega kaasneb kuupõhine teenustasu, mille eeldatav maksumus on 2000 eurot kuus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2019. aasta 1. aprillil. Jõustumise kuupäev on sätestatud arvestusega, et selleks ajaks on kavandatud valmima ka uus e-maksuameti e-teenuse keskkond.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministriumidele eelnõude infosüsteemi EIS vahendusel ning arvamuse avaldamiseks huvigruppidele.

⁴ Seletuskirja tekst on kättesaadav eelnõude infosüsteemis EIS aadressil:

<https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/0eaf94c8-417d-4ec0-9975-4cd24b560a4b>